

Kulturutskottets yttrande

1980/81:2 y

med anledning av motion om TV-program för utlandssvenskar

Till lagutskottet

Lagutskottet har den 12 februari 1980 beslutat inhämta kulturutskottets yttrande över den av Helge Hagberg (s) och Evert Hedberg (s) väckta motionen 1979/80:613 om TV-program för utlandssvenskar. I motionen yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen sagts om behovet av svenska TV-program till alla i utlandet verksamma svenskar,

2. att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag för att lösa frågan om upphovsrätten efter internationell modell.

Syftet med de båda motionsyrkandena är att de många svenskar som vistas utomlands i viktiga uppdrag för Sverige eller det land där de uppehåller sig skall få möjlighet att ta del av de svenska TV-programmen. För handelsflottans del har denna möjlighet tidigare funnits genom ett särskilt avtal med Sveriges Radio som gällde fram till maj 1977, men numera är svenskar i utlandet enligt motionärerna nästan helt utan möjlighet att se dessa program.

Såvitt gäller handelsflottan motsvarar det sist redovisade uttalandet inte längre det för dagen aktuella läget. Mellan Handelsflottans kultur- och fritidsråd och vederbörande fackliga organisation har nämligen träffats vissa överenskommelser som rent praktiskt lett till att svenska TV-program för närvarande tillhandahålls handelsflottan. Detta gäller dock endast för en begränsad övergångstid. Hur läget blir därefter beror på fortsatta förhandlingar.

Yrkandena i motionen innebär att riksdagen bör ansluta sig till motionärernas uppfattning att det är angeläget att den angivna frågan får sin lösning. Eftersom det inte av motionärerna bedöms vara möjligt att nå en lösning avtalsvägen bör riksdagen vidare, enligt motionärerna, dels uttala sin anslutning till uppfattningen att de upphovsrättsliga frågorna bör lösas genom lagstiftning, dels hos regeringen begära förslag till dylik lagstiftning efter internationell modell.

Kulturutskottet får med anledning av motionen först erinra om att det problem som föranlett yrkandena i motionen ligger inom ramen för de utredningsuppdrag som lämnats dels videogramutredningen, dels upphovsrättsutredningen. Vad beträffar den förstnämnda utredningen har den i promemorian (Ds U 1978:8) Svenska videonät utomlands föreslagit en treårig försöksverksamhet med distribution av svenska TV-program i videogramform till svenskar i utlandet.

Utredningen anser att starka kulturpolitiska skäl talar för att svenskar utomlands snarast möjligt får tillgång till ett urval av Sveriges Radios egen produktion av TV-program i videogramform.

Antalet utlandssvenskar som direkt eller indirekt är knutna till svenska institutioner eller företag utomlands beräknar utredningen till omkring 50 000. Det konstateras att det finns en lång rad institutioner och företag som har intresse av distribution av svenska TV-program utomlands.

Utredningen föreslår att staten skall ta ansvaret för att svenska TV-program från etersändningsföretag inom Sveriges Radio tillhandahålls för markdistribution utomlands. Det statliga ansvaret föreslås omfatta bl.a. följande

att organisera en samhällelig funktion för central programframtagning med ansvar från programurval till leverans för kassettkopiering inklusive viss upphovsrättslig klarering,

att samordna förhandlingar i fråga om nödvändiga upphovsrättsliga avtal samt

att medverka till programmässig och distributiv samordning av samtliga användares videonät.

En förutsättning för att utredningens förslag skall kunna genomföras anges vara att man kan åstadkomma en fullständig upphovsrättslig lösning i fråga om utlandsdistributionen. Utredningen räknar med att avtal skall träffas mellan de berörda parterna för den tid som försöksverksamheten är avsedd att vara. I den mån det blir svårt att få till stånd de avtal som krävs bör enligt utredningen andra utvägar övervägas.

Videogramutredningens promemoria har varit på remiss, men någon åtgärd för genomförande av den föreslagna försöksverksamheten har inte vidtagits av regeringen. Utredningens arbete beräknas bli slutfört våren 1981.

Frågan om distribution av TV-program på annat sätt än genom etersändning har tidigare berörts av kulturutskottet. I betänkandet KrU 1977/78:1 erinrade utskottet sålunda om att det både inom Sveriges Radio och inom särskilda utredningar pågick ett arbete med att lösa de besvärliga problem som är förknippade med frågan om utnyttjande av radio- och TV-program för distribution på annat sätt än via etern. Utskottet framhöll att det var synnerligen önskvärt att detta arbete snabbt gav resultat.

I samband med sin behandling av frågan om tillgång till kvalitetsfilm för barn konstaterade utskottet vidare i betänkandet KrU 1978/79:30 att det syntes vara förenat med stora svårigheter att nå fram till överenskommelser om rätten att sprida radio- och TV-program i andra former än genom etersändning. Utskottet framhöll som mycket angeläget att alla möjligheter tas till vara att snarast komma fram till överenskommelser rörande spridning av TV-barnfilm.

Utskottet vill nu med anledning av motionen framhålla betydelsen av att utlandssvenskarna har möjlighet att på olika sätt hålla kontakt med

hemlandet och följa utvecklingen där. Sett mot den bakgrunden är det viktigt att svenska TV-program blir tillgängliga för utlandssvenskarna i videogramform. Som framgått av det föregående finns det för närvarande såvitt gäller TV-bolagets program endast en kortfristig överenskommelse som möjliggör detta för handelsflottans del. Utskottet vill understryka angelägenheten av att det problem som motionärerna tagit upp och som alltjämt kvarstår snarast får en lösning, i första hand avtalsvägen. Någon särskild hänvändelse från riksdagen till regeringen i denna fråga anser utskottet dock inte nödvändig.

Stockholm den 6 november 1980

På kulturutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Karl-Eric Norrby (c), Åke Green (s), Tyra Johansson (s), Ingrid Diesen (m), Lars-Ingvar Sörenson (s), Olle Eriksson (c), Hans Alsén (s), Lars Ahlmark (m), Catarina Rönnung (s), Anna Eliasson (c), Kerstin Andersson i Kumla (s), Bertil Hansson (fp), Elisabeth Fleetwood (m) och Börje Stensson (fp).

